

РОЗДІЛ II

ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ РІЗНИХ КАТЕГОРІЙ ДОРΟΣЛИХ

УДК 378: 355.586-051] :005.412-027.561

DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(19\).2021.52-63](https://doi.org/10.35387/od.1(19).2021.52-63)

Демків Анна Миколаївна – старший викладач кафедри профілактики пожеж та безпеки життєдіяльності населення Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту, аспірант кафедри професійної та вищої освіти Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Demkiv Anna – senior lecturer, Department of Fire Prevention and Public Safety, Institute of Public Administration and Research on Civil Protection, postgraduate student of the Department of Professional and Higher Education and Law of the Central Institute of Postgraduate Pedagogical Education of the State Institution of Higher Education «University of Educational Management»

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1604-1793>

E-mail: dankleo@gmail.com

Петренко Лариса Михайлівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри професійної і вищої освіти Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Petrenko Larysa – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Professional and Higher Education and Law of the Central Institute of Postgraduate Pedagogical Education of the State Institution of Higher Education «University of Educational Management»

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7604-7273>

E-mail: inlaf@ukr.net

ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ ЦЕНТРІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. В оглядовій статті аналізуються правові основи підвищення кваліфікації педагогічних працівників навчально-методичних центрів (далі – НМЦ) цивільного захисту та безпеки життєдіяльності. Авторами розглянуто окремі статті Конституції України, які забезпечують право кожної людини на вільний розвиток і освіту, а також низку законів України: «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014),

«Про професійний розвиток працівників» (2012). Здійснено критичний аналіз галузевих нормативно-правових актів щодо професійного розвитку фахівців з питань цивільного захисту та організації підвищення кваліфікації в системі післядипломної освіти. У статті наведено статистичні дані підвищення кваліфікації на базі закладів вищої і післядипломної освіти цивільного захисту. Особлива увага авторів приділяється вивченню особливостей професійного розвитку кваліфікації педагогічних працівників НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності у системі підвищення кваліфікації.

Автори пропонують ґрунтовний аналіз специфіки їхньої діяльності, яка визначається забезпеченням функціонального навчання керівних кадрів і фахівців сфери цивільного захисту згідно з державним замовленням та договірними зобов'язаннями для потреб місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій. Розглянуто перелік послуг, які надають педагогічні працівники методичних центрів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності. Конкретизовано коло професійних інтересів цих фахівців, пов'язаних з реалізацією потреб громадян у професійно-технічній освіті, оволодінні робітничими професіями, спеціальностями, кваліфікацією відповідно до їх інтересів, здібностей, стану здоров'я. Автори наводять висновки щодо правових основ варіативності професійного розвитку педагогічних працівників НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності.

Ключові слова: підвищення кваліфікації, педагогічні працівники; післядипломна освіта; навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності; правові основи.

**Demkiv Anna,
Petrenko Larysa**

LEGAL BASIS OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL EMPLOYEES OF EDUCATIONAL AND METHODOLOGICAL CENTERS OF CIVIL PROTECTION AND LIFE SAFETY

Abstract. The review article analyzes the legal basis for professional development of teachers of educational and methodological centers of civil protection and safety of life. The authors considered separate articles of the Constitution of Ukraine, which ensure the right of everyone to free development and education, as well as a number of laws of Ukraine: «On Education» (2017), «On Higher Education» (2014), «On Professional Development» (2012). A critical analysis of sectoral regulations on the professional development of specialists in civil protection and training in the system of postgraduate education has been performed. The article presents statistical data on advanced training on the basis of institutions of higher and postgraduate education of civil defense. The authors pay special attention to the study of the features of professional development of qualification of pedagogical workers of educational and methodological centers of civil defense and safety of life in the

system of advanced training. The authors offer a thorough analysis of the specifics of their activities, which is determined by the provision of functional training of management and civil defense professionals in accordance with the state order and contractual obligations for local executive and local governments, enterprises, institutions and organizations. The list of services provided by pedagogical workers of methodical centers of civil protection and safety of life has been considered. The range of professional interests of these specialists, related to the implementation of the needs of citizens in vocational education, mastery of working professions, specialties, qualifications in accordance with their interests, abilities, health status has been specified. The authors provide conclusions on the legal basis for the variability of professional development of teachers of methodological centers of civil protection and safety of life.

Key words: advanced training, pedagogical workers, postgraduate education, educational and methodical center of civil protection and safety of life, legal bases.

Постановка проблеми, її актуальність. Реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні зумовили трансформацію заходів цивільного захисту, які в свою чергу призвели до суттєвих змін в структурі, змісті, формах і методах навчання, професійної підготовки фахівців нового покоління. Водночас актуалізувалась необхідність оновлення системи післядипломної освіти як складової частини системи безперервної освіти викладачів закладів вищої освіти Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС), педагогічних працівників НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності у регіонах.

Реалізацію різних напрямів освітньої діяльності забезпечує галузева система освіти ДСНС, а саме: Національний університет цивільного захисту (м. Харків), в структуру якого входить Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля; Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, який в своїй структурі має вище професійне училище і ліцей (м. Вінниця); Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту (далі – ІДУ НД ЦЗ); навчально-методичні центри цивільного захисту та безпеки життєдіяльності. Таким чином, у галузевій системі освіти ДСНС працюють педагогічні (викладачі та майстри виробничого навчання) й науково-педагогічні працівники, які забезпечують здобуття освіти на різних рівнях, зокрема: професійної (професійно-технічної) освіти; першому (бакалаврському), другому (магістерському), третьому (освітньо-науковому) рівнях вищої освіти. Відтак, кожна з цих категорій викладачів має право на «безперервне навчання з урахуванням її особистісних потреб, пріоритетів суспільного розвитку та потреб економіки» (Закон України «Про освіту», 2017).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам професійної підготовки фахівців цивільної безпеки присвятили свої роботи

українські учені: О. Бикова, О. Євсюков, М. Коваль, М. Козяр, М. Корольчук, В. Лефтеров, І. Овчарук, Л. Перелигіна, В. Пліско, Ю. Приходько, О. Тімченко та ін. Важливими для нашого дослідження є праці, в яких висвітлюються результати вивчення питань підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників галузі знань «Цивільна безпека», зокрема наукові праці: О. Барило, П. Волянського, Ю. Ковровського, Є. Литвиновського, В. Михайлова, О. Повстин, С. Потеряйка, Ю. Таймасова, В. Тищенко, В. Юрченка та ін. Результати аналізу дисертацій, авторефератів, монографічних досліджень і публікацій показали, що вченими акцентується увага в основному на вирішенні нагальних проблем у підготовці курсантів і студентів, необхідності докорінної перебудови освітнього процесу; підвищенні кваліфікації фахівців з питань цивільної безпеки та організації навчання дорослого населення в територіальних громадах. Водночас проблеми підвищення кваліфікації педагогічних працівників галузевої системи освіти ДСНС, зокрема педагогічних працівників НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, їх професійного розвитку висвітлюються здебільшого аспектно, а в професійній педагогіці ще не запропоновано ефективних моделей і досконалих механізмів безперервної освіти фахівців цього профілю.

У зв'язку з зазначеним вище та з огляду на особливості підготовки кадрів у системі ДСНС, **мета статті** полягає у здійсненні критичного аналізу правової основи професійного розвитку педагогічних працівників НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності в системі підвищення кваліфікації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток управління єдиною державною системою цивільного захисту, упровадження системи екстреної допомоги, підготовки та просвіти населення щодо поведінки в надзвичайних ситуаціях вимагає підготовки працівників різних напрямів галузі безпеки людини. Її здійснюють викладачі закладів вищої освіти ДСНС, педагогічні працівники НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності у регіонах. Соціально-економічна і політична ситуація в країні актуалізує необхідність постійного вдосконалення їх професійної підготовки, зокрема в системі підвищення кваліфікації, яка включає в себе набуття особою нових та/або розвиток раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань (Демків, 2019).

На основі аналізу законодавчої бази нами з'ясовано, що професійний розвиток фахівців та організація підвищення кваліфікації педагогічних працівників НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності здійснюється на основі низки нормативно-правових документів, прийнятих на державному і галузевому рівнях.

Право кожної людини на «вільний розвиток своєї особистості» передусім задекларовано у розділі II (стаття 23) Конституції України (1996). Зокрема, у статті 53 зазначено: «Кожен має право на освіту».

Проаналізуємо законодавчі акти, прийняті на державному рівні. Так, у Законі України «Про освіту» (2017) професійному розвитку та оплаті

праці педагогічних і науково-педагогічних працівників присвячено розділ VII. Наприклад, у статті 59 говориться про те, що: «Професійний розвиток педагогічних і науково-педагогічних працівників передбачає постійну самоосвіту, участь у програмах підвищення кваліфікації та будь-які інші види і форми професійного зростання». У цьому мають сприяти заклади освіти, в яких працюють педагогічні та науково-педагогічні працівники. Підвищення кваліфікації може здійснюватися за різними видами. Їх досить багато, що уможлиблює вибір. До прикладу, це може бути: навчання за освітньою програмою, стажування, участь у сертифікаційних програмах, тренінгах, семінарах, семінарах-практикумах, семінарах-нарадах, семінарах-тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо. Також визначено різні форми підвищення кваліфікації – інституційна, дуальна, на робочому місці (на виробництві) тощо). На обов'язковість післядипломної освіти, підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників в Україні і за кордоном вказано в статті 60 Закону України «Про вищу освіту» (2014).

У Законі України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (1998) у Статті 46 визначаються вимоги до підготовки педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти та установ професійної (професійно-технічної) освіти і наголошується, що: «На посади педагогічних працівників можуть призначатися фахівці виробництва, сфери послуг, які мають вищу освіту і в подальшому здобувають відповідну психолого-педагогічну підготовку».

Закон України «Про професійний розвиток працівників» (2012) регулює державну політику у сфері професійного розвитку працівників, визначає основні напрями діяльності роботодавців у сфері професійного розвитку працівників, серед яких – організація професійного навчання працівників; стимулювання професійного зростання працівників; забезпечення підвищення кваліфікації працівників безпосередньо у роботодавця або в навчальних закладах, як правило, не рідше ніж один раз на п'ять років; проведення аналізу результатів атестації та здійснення заходів щодо підвищення професійного рівня працівників тощо.

Таким чином, професійний розвиток педагогічних, науково-педагогічних працівників, зокрема педагогічних працівників НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності забезпечується низкою законодавчих документів. Слід зазначити, що у системі галузевої освіти і науки ДСНС працюють 1 тис. 551 наукових і науково-педагогічних працівників, з них 109 докторів наук і 463 кандидати наук. Їх професійний розвиток у сфері цивільного захисту здійснюють 8 закладів освіти та наукових установ; 5 підприємств (установ, організацій) сфери управління ДСНС; 26 навчальних (навчально-методичних) центрів (Євдін, 2019).

З огляду на проблематику нашого наукового пошуку, ми вважали за необхідне проаналізувати нормативно-правові документи з питань підвищення кваліфікації педагогічних працівників НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності. Насамперед, ми звернулися до Кодексу цивільного захисту України (2012), в якому визначено мету створення НМЦ

цивільного захисту – навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту. Окремим документом, Порядком здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях (2013), визначено механізм організації навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, його структуру, види та форми. Важливо підкреслити, що при цьому навчально-методичне забезпечення навчання населення здійснюється ДСНС разом з МОН України.

Іншим нормативно-правовим документом – Порядком проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту (2013), регламентується утворення НМЦ сфери цивільного захисту, до яких належать НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності та територіальні курси цивільного захисту та безпеки життєдіяльності. Їх завданням визначено навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, надання інших освітніх послуг та методичний супровід суб'єктів господарювання, що проводять навчання населення діям у надзвичайних, аварійних ситуаціях та в умовах терористичного акту. У цьому документі розмежовані обов'язки НМЦ цивільного захисту, НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності й територіальних курсів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності. Окрім цих структурних підрозділів, які здійснюють освітню діяльність суб'єктів господарювання та населення в галузі цивільного захисту, визначається ще один структурний підрозділ – ІДУ НД ЦЗ, завданням якого визначено навчання керівного складу і фахівців для потреб центральних органів виконавчої влади.

Порядок підвищення кваліфікації педагогічних працівників НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності регулюється наказом Міністерства освіти і науки України (2014), в якому зазначається, що: «Підвищення кваліфікації за програмою довгострокового підвищення кваліфікації спрямовується на оволодіння, оновлення та поглиблення педагогічними працівниками спеціальних фахових, методичних, педагогічних, соціально-гуманітарних, психологічних, правових, економічних, інформаційно-комунікаційних та управлінських компетентностей, у тому числі вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду, що сприяє якісному виконанню ними своїх посадових обов'язків, розширенню їх компетенції тощо».

Акцентуємо увагу на тому, що «Типовим положенням про атестацію педагогічних працівників», затвердженим наказом МОН України (2010), визначаються умови чергової атестації педагогічних працівників – обов'язкове проходження не рідше одного разу на п'ять років підвищення кваліфікації на засадах вільного вибору форм навчання, програм і навчальних закладів».

Вважаємо за доцільне зазначити, що у системі галузевої освіти ДСНС розроблено і прийнято пакет нормативно-правових документів, які регулюють організацію навчання з питань цивільного захисту і безпеки

життєдіяльності різних категорій працівників цієї сфери та населення. Водночас доцільно звернути увагу на те, що професійний розвиток і підвищення кваліфікації багаточисельного педагогічного і науково-педагогічного персоналу НМЦ цивільного захисту, НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності й територіальних курсів цивільного захисту і безпеки життєдіяльності регулюється загальнодержавними документами. Сьогодні цей порядок визначається Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (2019), згідно з якою педагогічні і науково-педагогічні працівники «зобов'язані постійно підвищувати свою кваліфікацію». У цій Постанові визначено мету підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників – їх «професійний розвиток відповідно до державної політики у галузі освіти та забезпечення якості освіти».

У ході дослідження нами з'ясовано, що О. Євдін під професійним розвитком персоналу в сфері цивільного захисту запропонував розуміти систему взаємопов'язаних дій, які охоплюють вироблення стратегії, прогнозування і планування потреби в персоналі, управління кар'єрою та професійним зростанням, організацію процесу адаптації, навчання, тренінгу, формування організаційної культури (Євдін, 2019).

Законом України «Про державну службу» (2016) та постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад» (2019) професійний розвиток тлумачиться як безперервний, свідомий, цілеспрямований процес особистісного та професійного зростання, що базується на інтеграції знань, умінь і компетентностей.

Таким чином, з огляду на суть визначення понять – «розвиток персоналу» та «професійний розвиток», можна дійти висновку, що професійний розвиток педагогічних працівників НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності у регіонах, з одного боку, є обов'язком осіб, які обіймають ці посади, а з іншого – їх правом та ініціативою постійно розвиватись у галузі безпеки людини. У контексті сучасних тенденцій, особливостей організації підвищення кваліфікації на основі принципу «навчання упродовж всього життя» ми маємо критично ставитися до думки відносно того, що: «Навчання персоналу – найважливіший інструмент, за допомогою якого керівництво отримує можливість підвищувати потенціал людських ресурсів і впливати на формування організаційної культури» (Качан, 2008).

Варто звернути увагу на те, що професійний розвиток педагогічних і науково-педагогічних працівників НМЦ цивільного захисту, НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності й територіальних курсів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності здійснюється переважно на базі закладів вищої освіти, які водять до складу ДСНС та ІДУ НД ЦЗ. Наприклад, в ІДУ НД ЦЗ підвищення кваліфікації зазначених фахівців здійснюється за програмою функціонального навчання для потреб

центральної і місцевих органів виконавчої влади, яка містить три складові (загальну, профільну та регіональну) і укладена за модульним принципом, передбачається вибір тем педагогічної тематики. Такий підхід є виправданим, оскільки забезпечує підвищення кваліфікації фахівців один раз на п'ять років, а в міжкурсовий період здійснювати професійний розвиток за індивідуальною траєкторією.

Грунтовний аналіз специфіки діяльності педагогічних працівників НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності показав, що вона є досить різновекторною – ними здійснюється ліцензована професійна (професійно-технічна) освіта з підготовки кваліфікованих робітників відповідно до їх інтересів, здібностей, стану здоров'я, перепідготовка і підвищення кваліфікації. На наш погляд, саме педагогічна складова вище зазначеної програми, потребує вдосконалення. При її розробленні необхідно орієнтуватися на Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» (2021).

Упровадженню різних моделей професійного розвитку педагогічних працівників НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності сприяє реалізація Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників (2019), який надає право вибору, де, коли, в які терміни буде здійснюватися підвищення кваліфікації. Необхідно враховувати, що вільний вибір моделей, варіативність освітньо-професійних програм підвищення кваліфікації, розвитку і вдосконалення компетентностей визнано ефективним мотиватором в освіті дорослих (Petrenko, Varvara & Pikilnyak, 2020).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Критичний аналіз нормативно-правових документів, прийнятих на державному і галузевому рівнях, свідчить про те, що нині в Україні створено правові основи для професійного розвитку педагогічних працівників НМЦ цивільного захисту, НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності й територіальних курсів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, які забезпечують індивідуальні та професійні потреби кожної особи. Заклади вищої освіти в системі ДСНС мають можливість урізноманітнювати моделі підвищення кваліфікації на основі принципу людиноцентризму та компетентнісного підходу, посилювати педагогічну складову, акцентувавши увагу на професійних компетентностях.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні особливостей педагогічної діяльності педагогічних працівників навчально-методичних центрів цивільного захисту, НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності й територіальних курсів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності.

Список використаних джерел

Petrenko, L.M., Varvara, I.P. & Pikilnyak, A.V. (2020). Motivation readiness of future software engineer's professional self-improvement and prospects of its formation in college cloud environment. CEUR Workshop Proceedings, 2643. 626-647. URL: <http://ceur-ws.org/Vol->

2643/paper37.pdf

- Демків, А.М. (2019). Професійний розвиток педагогічних працівників сфери цивільного захисту як актуальна проблема сучасності. Теоретико-методичні основи підготовки конкурентоздатних фахівців у контексті сучасного ринку праці: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф. (з іноз. уч.). Кривий Ріг: КПГТЛ, 311-314.
- Євдін, О.М. (Ред.). (2019). Аналітичний огляд стану техногенної та природної безпеки в Україні за 2018 рік. 258-272. URL: https://www.dsns.gov.ua/files/prognoz/report/2018/AO_2018.pdf.
- Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
- Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.
- Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
- Закон України «Про професійний розвиток працівників» від 12.01.2012 р. № 4312-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-17>.
- Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» від 10.02.1998 р. №103/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>.
- Качан, Є.П. (Ред.). (2008). Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посіб. / [Дяків О.П., Надвичиний Н.А. та ін.]. К.: Знання, 407.
- Кодекс України «Кодекс цивільного захисту України» від 02.10.2012 р. № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>.
- Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
- Наказ МВС України «Про затвердження Порядку підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту» від 26.05.2020 р. № 412. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0496-20#Text>.
- Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Порядку підвищення кваліфікації педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів» від 30.04.2014 р. № 535. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0840-14#Text>.
- Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників» від 06.10.2010 р. № 930. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1255-10#Text>.

- Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України «Про затвердження професійного стандарту на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» від 23.03.2021 р. № 610. URL: <https://cutt.ly/bmAwGPa>
- Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» від 21.08.2019 р. № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок проходження служби цивільного захисту особами рядового і начальницького складу та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 11.07.2013 р. № 593. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/593-2013-%D0%BF#Text>.
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад» від 06.02.2019 р. № 106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2019-%D0%BF#Text>.
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» від 26.06.2013 р. № 444. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-%D0%BF#Text>.
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту» від 23.10.2013 р. № 819. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2013-%D0%BF#Text>.

References (translated and transliterated)

- Petrenko, L.M., Varava, I.P. & Pikilnyak, A.V. (2020). Motivation readiness of future software engineer's professional self-improvement and prospects of its formation in college cloud environment. CEUR Workshop Proceedings, 2643. P. 626-647. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2643/paper37.pdf> [in English].
- Demkiv, A.M. (2019). Profesiyni rozvytok pedahohichnykh pratsivnykiv sfery tsyvilnoho zakhystu yak aktualna problema suchasnosti [Professional development of pedagogical workers in the field of civil protection as an urgent problem of today]. Teoretyko-metodychni osnovy pidhotovky konkurentozdatnykh fakhivtsiv u konteksti suchasnoho rynku pratsi: materialy II vseukr. nauk.-prakt. konf. (z inoz. uch.), Kryvyi Rih: KPHTL, 311-314 [in Ukrainian].
- Yevdin, O.M. (Red.). (2019). Analitichni ohliad stanu tekhnohennoi ta pryrodnoi bezpeky v Ukraini za 2018 rik [Analytical review of the state of man-made

- and natural security in Ukraine in 2018]. 258-272. URL: https://www.dsns.gov.ua/files/prognoz/report/2018/AO_2018.pdf [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine «On Higher Education»] vid 01.07.2014 r. №1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy «Pro derzhavnu sluzhbu» [Law of Ukraine «On Civil Service»] vid 10.12.2015 r. №889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy «Pro osvitu» [Law of Ukraine «On Education»] vid 05.09.2017 r. №2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy «Pro profesiyni rozvytok pratsivnykiv» [Law of Ukraine «On Professional Development of Employees»] vid 12.01.2012 r. № 4312-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-17> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy «Pro profesiinu (profesiino-tekhnicnu) osvitu» [Law of Ukraine «On Vocational (Vocational) Education»] vid 10.02.1998 r. №103/98-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
- Kachan, Ye.P. (Red). (2008). *Ekonomika pratsi ta sotsialno-trudovi vidnosyny* [Labor economics and social and labor relations]: navch. posib. K.: Znannia, 407 [in Ukrainian].
- Kodeks Ukrainy «Kodeks tsyvilnoho zakhystu Ukrainy» [Code of Ukraine «Code of Civil Protection of Ukraine»] vid 02.10.2012 r. № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> [in Ukrainian].
- Konstyutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
- Nakaz MVS Ukrainy «Pro zatverdzhennia Poriadku pidgotovky, perezpidgotovky ta pidvyshchennia kvalifikatsii osib riadovoho i nachalnytskoho skladu sluzhby tsyvilnoho zakhystu» [Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine «On approval of the Procedure for training, retraining and advanced training of members of the rank and file and senior staff of the Civil Defense Service»] vid 26.05.2020 r. №412. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0496-20#Text> [in Ukrainian].
- Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy «Pro zatverdzhennia Poriadku pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh pratsivnykiv profesiino-tekhnicnykh navchalnykh zakladiv» [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine «On approval of the Procedure for professional development of teachers of vocational schools»] vid 30.04.2014 r. №535. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0840-14#Text> [in Ukrainian].
- Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy «Pro zatverdzhennia Typovoho polozhennia pro atestatsiiu pedahohichnykh pratsivnykiv» [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine «On approval of the Standard Regulations on the certification of teachers»] vid 06.10.2010 r. №930. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1255-10#Text> [in Ukrainian].

- Nakaz Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy «Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu na hrupu profesii «Vykladachi zakladiv vyshchoi osvity» [Order of the Ministry of Development of Economy, Trade and Agriculture of Ukraine «On approval of the professional standard for the group of professions «Teachers of higher education institutions»] vid 23.03.2021 r. №610. URL: <https://cutt.ly/bmAwGPa> [in Ukrainian].
- Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Deiaki pytannia pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Some issues of professional development of pedagogical and scientific-pedagogical workers»] vid 21.08.2019 r. № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
- Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok prokhozhdennia sluzhby tsyvilnoho zakhystu osobamy riadovoho i nachalnyiyskoho skladu ta vyznannia takymy, shcho vtratyly chynnist, deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On Approval of the Regulations on the Procedure for Civil Service of Persons of the Private and Chief and Recognition of Certain Resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine»] vid 11.07.2013 r. №593. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/593-2013-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
- Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro systemu profesiinoho navchannia derzhavnykh sluzhbovtziv, holiv mistsevykh derzhavnykh administratsii, yikh pershykh zastupnykiv ta zastupnykiv, posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia ta deputativ mistsevykh rad» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the Regulations on the system of professional training of civil servants, heads of local state administrations, their first deputies and deputies, local government officials and deputies of local councils»] vid 06.02.2019 r. № 106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2019-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
- Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Poriadku zdiisnennia navchannia naseleння diiam u nadzvychainykh sytuatsiiakh» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the Procedure for training the population to act in emergencies»] vid 26.06.2013 r. №444. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
- Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia navchannia kerivnoho skladu ta fakhivtsiv, diialnist yakykh poviazana z orhanizatsiieiu i zdiisnenniam zakhodiv z pytan tsyvilnoho zakhystu» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the Procedure for training of management and specialists whose activities are related to the organization and implementation of measures for civil protection»] vid 23.10.2013 r. №819. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2013-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].